

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetli tagok egész évre 8 K, tanyák, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér s a k. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10.489. szám

Az ideai termés.

(F. É.) A siránkozások, a lamentációk folytonos hangoztatása szinte minden egyes újságolvasóval, no meg gazdemberrel s egyebekkel azt hitette el, hogy az ideai termésünk oly silány, annyira csekély lesz, hogy még vetni való magra sem marad, hogy kenyeret sem ehetünk s hogy feltétlenül felkopik az állunk egész álló esztendőben az éhségtől.

Annál nagyobb érdeklődéssel vártuk tehát a földművelésügyi miniszterium legutolsó, aug. 15-én kiadott jelentését, mely már a leartott s a természeti viszontagságoktól tökéletesen megóvott terméseredményeket hozta hivatalosan, tehát minden kertelés, szépitgetés nélkül.

S ime, legnagyobb örömünkre, egészen másként festett ez a jelentés, mint a melyet az előre a falra vetített ördög szerint remélhattunk. Látjuk belőle, hogy ha a buza-, szőlő- s gyümölcsstermés az idén a tavalyinál jóval kevesebb hozammal dicsekedhetik, viszont a többi gabonaneműek, a rozs, árpa, zab sokkal nagyobb eredményt mutat a tavalyinál. A burgonya szintén szép kilátásokkal kecsegtet, a hüvelyesek is nagyobb értéket képviselnek a tavalyinál.

Ha a nyers mérleget az ideai termésről összeállítjuk, abban a kellemes csalódásban lesz részünk, hogy az ideai termés pénzértékben kifejezve, sokkal eredményesebb, a tavalyi jó közepes termésünkénél.

Számadatokban, a miniszteri jelentésből kivéve, a buza 7.9 millió métermázsával kevesebb a tavalyinál s összesen 33,513,000 métermázsas. A szőlőről a jelentés azt mondja, hogy az ország szerte gyenge, sok horvidéken igen gyenge és minőségileg is silány termést várhatunk. A gyümölcs, különösen a szilva, dió alma és körte termése silány.

Igen ám, de az érem másik oldala annál biztatóbb, kecsgetőbb s a mérleg összeállításánál nálunk arra is fősúlyt kell helyeznünk, hogy a többi termés miképpen áll. S így a jelentésből láthatjuk, hogy a rozs 0.2 millió métermázsával több a tavalyinál, míg az árpa 3.3 millió métermázsával, a zab 3.5 millió métermázsával többet hozott, mint az elmúlt esztendőben. Ehhez járul még, hogy a tengeri várható hozama 5.4 millió métermázsával, a burgonyáé pedig 8.2 millió mé-

termázsával több, mint a múlt esztendőben.

Mindezen horribilis többleteknek pénzértéke jóval felülmúlja azon termések kevesebb hozamának értékét, úgy, hogy az ideai termés mérlegünk sokkal jobb eredménnyel zárul végeredményben, mint a tavalyi.

S így tehát nincs kétségbeesésre okunk. Magának a rozsna s burgonyának szép terméseredménye teljesen pótolja a buza-kevesletet, mert ezen anyagokból épenugy készíthetünk kenyeret, mint a búzából.

Már az ideai eredményből is kiviláglik, hogy mennyire elfogult közönségünk van nekünk s hogy mennyire uralja még mindig a buzatermés az egész közvéleményt. Ha a buza rosszul hozott, végig száguld a gazdák kétségbeesett panaszsza, jajkiáltása az országban. Mindenki azt hiszi, hogy tényleg vége van a világnak, hogy nem lesz kenyérre valója a népnek, éhen kell pusztulnia.

Mikor azután a hivatalos becslés megjelenik s tényleg látjuk, hogy a buza az idén egy pár millió métermázsával kevesebbet hozott, de viszont a többi termények jóval szebben fizettek a gazda fáradságáért s hogy a termés-mérlegünk sokkal kedvezőbb a múlt esztendőinél, akkor mindnyájan csodálkozva tekintünk egymásra s bámulunk, hogy hogyan is történhetett mindez. Természetesen mi is beugrottunk annak a téves közhiedelemnek, hogy a termés-eredmény mértékét a buza hozama adja meg. Pedig ez már rég túlhaladott álláspont. Már nagyon régen kardoskodnak amellet, hogy nem egyedül a buza az, mely termelésre méltó s hogy nem az az uralkodó a termények között, tehát hozama sem lehet egy egész esztendő termés eredményének mértéke.

A földolog természetesen — minden akadémikus vitakozástól eltekintve, hogy az a sok hiób hir, mely az ideai rossz termésnek előre beharangozott, csak egynémely gazdember félénk ijedelmének a megnyilatkozása volt s hogy az ideai termésnél sem panaszkodhatunk, sőt jóval jobban jártunk, mint a tavalyinál.

Ránk is tér e kedvező eredmény, hiszen hiába, gazdasági mérlegünk megállapítása még mindig a terméseredménytől függ s így az egész ország jóléte, gondmentessége egy esztendőre ettől van függővé téve. Mindenesetre jobb az ilyen

kellemes meglepetés, mintha egy jó termés reményében, egy rossz eredmény kimutatása felelőnk a kezeink között.

Az ideai jó közepes termés mindenesetre lendíteni fog még mindig beteges pénzügyi viszonyainkon s így remélhetjük, hogy lassan-lassan kiegyenesül abból a gazdasági válságból, mely immár évek óta megbénítja iparunk és kereskedelmünk tovább fejlődését.

Itt az idő!

Irta: **Ugron Gábor.**

Minden tényező összefogott, hogy Ausztriában munkaképes legyen a parlament. Nem a parlamentárizmusért török a fejüket, hisz az nekik nem kedves. A Bienert-kabinet nem többségi kormány, hanem bizalmi kabinet, megterhelve az állam ügyein kívül a Reichsrath vezetésével, poráron tartásával.

Régi elv és praxis Bécsben, hogy a két államban ne legyen egy időben válság. Egyik kormány álljon rendelkezésre, ha a másik nem használható. Egy munkó a sánta dualizmustól kézbe kapható legyen mindig. Sietni kell, hogy legyen módus vivendi Ausztriában minél hamarabb, mivel Magyarországon a terv szerint következik az elnapolt válság. Különbözn megint lazisirozni kellene és megint eltolni a magyarok nyakába való lecsapás idejét. Pedig az alkalom kitért a lét. Soha többé Magyarországot nem fogják ilyen fejtelennek, tájékozatlannak és készületlennek találni. Alszik e nyáron ez ország, mint télen a medve és nyalja saját talpát egykedvű és ostoba várakozásban, hogy majd csak kítavasodik magától is.

A nyárra pedig a természet rendje szerint ősz és aztán rideg zuzmarrás tél és nem tavasz következik. Miért képzelik Magyarországon mindennek jóra fordulását, mikor senki és semmi se állja utját a készülő, a bejelentett rossznak, a reakciós támadásnak?

Negyven nap esik a válság új folyamataig, szeptember végéig. Mivel vagyunk jobban most, mint valánk negyven nappal előbb, az utolsó ülés idején? Semmivel. Történt-e valami, hogy a pártok akár egyenként, akár szövetkezve urai maradhassanak a helyzetnek, a törvényhozásnak, gazdái lehessenek az új kormányalkotásnak? Semmi, de semmi. Mint ostromlott város alvó, heverő őrsége, elfogyasztjuk az utolsó falat kenyeret, a nélkül, hogy magunkat védnök, ellenségeinket támadnok, sőt bástyáinkra nagy ágyuinkat felállítanók.

Nyíltan fenyegetnek, készítik elő a nem parlamenti kormányt és mi az alkotmány, a tövény fölesküdt

őrei még annyit se tesznek, mint a faluk baktere. Ez kikiáltja, hogy hányat is ütött az óra, tüzre, vízre, portátokra vigyázatok, rossz ember előtt ajtót zárjatok. Az alkotmány ellenére, a többségen kívül vett egyénekből alakított miniszterium terve csak függőben maradt és nem ejtetett el, mint még nem engedett, az alkotmányt felduló gonosz szándék.

A nemzet vezéreiből alakított miniszterium 40 nappal a kemény harcok előtt köd és pára állapotában leng valahol a hűs szellők ölén és nincs még közelében sem nemzetének. Mint tűzszlop kellene járnia előttünk, láthatóvá tenni a jövőt, a támadásunkra gyülekezett ellenségeinket és a legsötétebb éjszakában is jelezni az irányt és megmutatni sorakozásunknak a helyét.

Minden pártvezérnek saját zászlója alatt kellene már gyűjteni a tábort, kiállítani az őrszemet, kiküldeni az őrszolgákat, hogy az ellenség lássa éberségünket és ne bízzék könnyű győzelemhez, hanem az elszánt harcok ismeretlen végü képe terítse meg pusztító kiindulásából. Nemhogy a pártok nem készülnek a 40 nap múlva megérkező harcokra, hanem, és ez a szomorú, még a pártok vezérei sem tanácskoznak, hisz nem is találkoznak, az önvédelem tervéről.

Mikor az országgyűlést elnapolták, minisztereink szétfutottak a szélrózsa minden irányában. Csak az nem menekült a leggyorsabb automobilon, a kinek nem volt. Nem állapodtak akkor még semmi-ben, különben olyan kötetlen stílusban nem száguldhattak volna szerzetészt.

Kossuth megérkezett a napokban Karlsbadba. Nem a világ ide Karlsbad, sem Karlsbadhoz Budapest. Minisztereink keressék és találják meg az alkalmat találkozásukra és tanácskozásukra. Nincs veszteni való időnk!

Jó kibontakozást csak úgy érhetünk el, ha készen állunk hatalmas parlamenti akciókra és egyúttal készen állunk egy diadalmas képviselőválasztásra. Ezeket szervezni eljötték az utolsó órák.

Ha a parlamenti pártok a reakció támadását egy szívvel és lélekkel sorakozva várják, akkor elmaradhat az. Ha zülönten, lanyhán indítva, készülnek fogadására, avagy éppen meglepetni hagyják magukat, akkor el nem marad az. Nem lesz oka visszafélelni és nem is megtagadtatni, hanem csatába küldi hivat az új Ausztria.

Melyik Magyarország fog szembe szállani az új Ausztriával? A régi Magyarországot nem találom helyén. Az új Magyarországot nem is sejtem. Álljon a régi, az igazi Magyarország helyére és teljesítse kötelességét.

A tengeriszártépő gépek szerepe a takarmányhiány elleni védekezésben.

Gazdakörök figyelmébe!

(E. D. B.) Azon gazdák, kik a barcasági tanulmányi kiránduláson résztvettek, láthatták azt, hogy a szász gazdák a répafej és répaszelet bevermelésével és a szecska-vágókkal segítenek magukon állataik téli takarmányozásánál és ők nem panaszkodnak a széna hiánya miatt és nem kénytelenek állataikat lebunkózní vagy elvesztegetni azért, mert nem volt szénában áldás.

Igaz másrészt az is, hogy a szászok az ő kitűnő vetésforgóik mellett sok mesterséges takarmányt is termelnek (szent János rozsot, zabosbükknönyt, lóherét, lucernát) és sok árpát, melynek szalmája vetekedik a székelyek havasi kaszálóinak szénájával.

Hogy a bevermelt répafej és répaszelet mit ér, azt megmutatta tavaly Bögzőben Gidály bérlő úr, aki azért mert néhány holdnyi cukorrépa után kapott szeletet, tépett tengerikóréval keverve tudott állataival etetni, el tudta adni összes szénáját, a miért többet kapott, mint összes marháért kapott volna.

A székely gazdának itt nálunk, sajnos, nincs jó „norfolki négyes” vetésforgója, kevés a mesterséges takarmánya, — nincs szecska-vágója, tehát nehéz neki megküzdeni a takarmányhiánnyal, a mi pedig az idén rettenetes módon fog reá neheznedi.

Van azonban egy mód, mely — ha okosan neki fog — épügy kíségeti, mint tavaly Gidály urat kíségette. Ez a törökbuza kóré okos kihasználása.

Ne támaszkodjon mindig a székely arra a drága és belső értékén túlontul fizetett — szénára. Midőn tavaly Arad megye hegyes vidékén már megettették a gazdák a házak zsupfödeleit és marháik étlenül pusztulni kezdtek, a hatóság inségakciót indított és bejárta a községeket, hogy a szükségletet fölvegye és a miniszteriumtól segílyt kérjen.

Az inséges kigazdák majdnem mindnyájan csupán csak szalmát kértek és korpát, nem pedig a drága szénát. A kapott szalmát szecska-vágóval megaprózva, korpával keverték és állataik sokkal olcsóbban és sokkal jobban teleltek ki, mintha a drága szénát kapták volna.

Itt a székely gazdánál a fő termény a törökbuza.

Nevetséges dolog, hogy ezen növény szárában rejlı kiváló táplálóértéket évről-évre elveszni hagyjuk, és takarmányhiányról beszélünk.

A tengeriszár, ha idejében — azaz akkor, mikor az édes izü és kellemes szagu nedv még benne van, — megtépve fölhasználjuk — egész jó takarmány — és a szénát pótolhatja.

Erdélyben gróf Teleki Árvéd használta először az amerikai tengeri szártépő gépet — a shreddert — és azóta az ő nagyszerü eredményei után most már sok gazdánál lett az egy fontos és nagy hasznóhajtó eszköze a gazdaságnak. Legutóbb Aubin Károly királyhalmi gazdaságában informálódtam a dolog iránt, tehát az itteni kigazdák melegen ajánlhatom az alábbiak követését.

A tengeriszár (a „kórét”) a marha tagadhatlan, hogy úgy is megeszí, a hogyan van, de ha a kórét kupacokban künn a földön állni hagyjuk, az eső, hó, hideg, szél stb. behatása által takarmányértékében (tápláló hatásában) sokat veszít. Ha ellenben a shredderrel megtépjük, elvermeljük, leföldeljük, akkor meg fülled, megerjed, külső üvegszerű kemény héjja is, a táplószerű bele is, levele is megpuhul, elmorzsolódik, megbarnul, savanykás édes ize lesz és a növényi nedv elkeveredve a szárazabb részekkel, az egészből egy kellemes és jó takarmány válik. Ha most ezt meghintjük korpával, vagy zabliszttel vagy főzött pityókával, vagy vágott répával, vagy bármily csekély másféle takarmánnyal, — egészen jól nélkülözhetjük a szénát.

Vegyí vizsgálatok alapján megállapították azt, hogy a tépett tengeriszárból 129 kilogramm egyenlő értékű 100 kilogramm közepes réti széna tápértékével. A bevermelt tépett tengeriszár pedig még értékesebb, mert az erjedés által a szárból levő keményítő, zsír és fehérje még emészthetőbbé válik.

Az eljárás tehát a következő:

A mint a tengerit letörtük, a szárat vágjuk le, rakjuk szekérre és vigyük a szártépő géphez és apróra tépessük meg. A megtépett szár részére ássunk kertünkben egy 80—100 centiméter mély, megfelelő széles és hosszú gödört. A megtépett kórét hányjuk be a gödörbe és ott 15—20 centiméteres rétegekben taposunk le erősen és minden réteget gyengén locsoljunk le sós vízzel, úgy hogy mire a földszínig elértünk, akkor az egész tömeg legyen erősen letaposva (hogy a levegőt belőle szorítsuk ki, nehogy megpenészedjék) és legyen gyengén nedves (lucskos) a sós víz öntözéstől.

A tépett tengeriszárát a verem (gödör) fölött még fölraakhatjuk 40—60 centiméter magasan. Ekkor erős letaposás után, a gödörből kihányt föld fele részével vastagon beföldeljük. Nehány nap mulva az egész tömeg melegedni kezd (azért locsoljuk meg sósvízzel, hogy a melegség a vizet ugyanis elfogyasztja és elegendő nedvesség nélkül a szártulságosan megszáradna, megmorzsolódna, holott nekünk „lucskos-nedves” anyag kell) és roskadozni kezd lefelé. Ekkor a gödörből kihányt föld másik felét is reahányjuk az egészre és sirhantszerűen beföldelve úgy hagyjuk. A fő az, hogy a tépett tengeriszárhoz levegő sehonnét ne kerülhessen, másként penészt kap és megromlik.

Esővíz a gödörre hullhat, az nem árt neki, de pl. háztető csepegő vizétől, vagy másféle odafutó víztől óvni kell.

A gödört fölbonthatjuk hónapok mulva, ha jól le volt földelve és nem volt sem tulságos száraz, sem tulságos nedvesen elvermelve, az egész tömeg vörösbarna, sárgás, savanykás édeses izü, savanykás (cika káposztára emlékeztető) szagu igen jó táplálék lesz szarvasmarhának.

Tengeriszártépőgépet a gazdakör vehet közös használatra, de van az a miniszteri kirendeltségnél is néhány darab ideiglenes használatra. A kórét szecska-vágóval is meg

lehet aprítani, de miután az a szárból „dugókat” csinál, a tépőgép ellenben fogas késeivel meg is zuzza a szárat, tehát a shredder jobb munkát végez és e célra inkább ajánlható.

Az Ohio 13. számú shreddert járgánnyal egy erős ló elhajtani tudja. A shredder kézzel nem hajtható.

A legjobb tengeriszártépőgép az „Ásványi”-féle, melyet a „Nicholson” gépgyár árusít Budapesten. Ez magyar találmány, Ásványi m. kir. földművesiskolai igazgató konstruálta. A gépet eddig csak 8 lóerőre gyártották, tehát kigazdák azt be nem szerezheték, most azonban legújabbán egy kisebb tépőgépet is gyártanak 4 lóerőre, melyet tehát egy 4 lóerős benzinmotor is hajthat.

Óránkint megtép 10—13 mázsa kórét. Ára 650 K, míg a nagyobb gépe volt 1760 K.

Ezen gépet tehát gazdakörök is beszerezhetik.

Ha a gazdakörök ezen eljárást követni fogják, úgy azt hiszem állataik kitelelésénél sok gondtól menekednek meg, és az eddig elhanyagolt törökbuza kóré sok gazdát fog megkímélni az anyagi károktól.

Hazafiság? Törvénytisztelet?

Augusztus 20-án ünnepelt Magyarország. Ünnepelte Szent István első magyar királynak emlékét, ki kilencszáz esztendősk alkotásában a világ összes államférfiainak még el nem ért példányképe. A világtörténelem több nagy államférfi alkotásáról számol be, de maradandóságát tekintve, valamennyinek alkotása Szent Istváné mögött marad. Amazoknak alkotása régen összeomlott, csak emléke él a nemzetekben, míg Szent István dicső alkotása: a magyar nemzeti királyság — hála a magyarok Istenének és Szent István, a világ legnagyobb államférfiának — ma is fennáll; boldogítja nemzetét.

A magyar nemzet királyhüségéről világhírü lévén, azt hinnők, hogy mindannyi egy ünnepi érzésben olvad össze évenként, augusztus 20-án; mindannyi — valláskülömbőség nélkül — egyméretü hazafiui örömmel rója le hála adóját a legbölcsebb államférfi iránt: mindannyi hálaítmára kulcsolja kezeit, midőn a szent jobb körülhordoztatik az ország fővárosában. Sajnos, csalódunk hitünkben. Ha csak egyeseket látunk hazafiui tévelygésben, ha egyesek szentségtelenítik meg e napot; sajnálatunk kíséri tévelygésükben, de ha szinmagyar egész község szakítja ki magát az ünneplő nemzet testéből, ebben veszedelmet látunk.

Ünnepelt-e vármegyénkben Felső-sófalva község az augusztus 20-iki nemzeti ünnepen? Látszott-e annak csak külső színén is az ünnep- és törvénytisztelet? Botrányosan nem. Míg más helységekben a nemzeti trikolor nyilvános helyen lengése, a lakósságnak ünnepi diszben istentiszteletre vonulása, a szolgálai munka szünetelése hirdette a nagy nap jelentőségét, addig Felső-sófalván a trikolor helyett — trágyázó kalákában — a vasvillák, csürökben a kézi csép lengett a gazdák kezében; utcákon és mezőkön hangyaszorga-

lommal nyüzsgött az egész község gazdasági munkájában. Van annak a községnek előljárósága, ki e napon a szolgálai munkát beszüntetni és a népet törvénytiszteletre figyelmeztetni köteles lett volna? Van papja, ki a templom harangjával közös ünneplésre hívja azt az alapszóiban nem rossz népet és megmagyarázza neki a nap jelentőségét? Vannak tanítói, kik a nemzeti ünnep megtartására köteles példájukkal rávezessék? Augusztus 20-án eredményben egy sem látszott. Felső-sófalva vallásra nézve református. Hát ugy szégyenítik meg a »magyar vallást«?

Felhívjuk az illetékes hatóságok figyelmét e község illetve, — vezetőire és kérjük, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel szigorúan figyelmeztessék őket hazafiui kötelességük megismerésére, hazafiui érzékük hiányában is — törvénytiszteletre. (Beküldött.)

Méhészet.

A méhek rablásáról.

Számtalan panaszt hallottam a méhek rablásáról. Sokan mondják, hogy a rabló méhek elhordották az ő méheiknek a mézét. Azt hiszem kezdő méhésztársaim is fognak hallani ilyeneket... Nem kell attól tartani a legkisebbet sem. Csak meg kell tanulni a rablást idejében felismerni, másfelől a rablás teljes beszüntetésének módját kell tudni.

A méhek az őszi hónapokban egyik vagy másik méhecsaládhoz a déli és délutáni órákban olyan rohamosan járnak, hogy kezdőméhész fűhöz-fához kap, hogy a méheket rabolják. Pedig történhetik az is, hogy a rablásnak legkisebb nyoma sincs.

Ha valamely méhész gyanakodik, vagy rablás jelét látná, első teendője az legyen, hogy a kaptár ajtaját levegye és abba az üvegajtón nézzen be. Ha a méhek csendesesen viselkednek, akkor nincs rablás, ha pedig futkosnak, majdnem bizonyos az ekkor azt is meglehet látni, hogy a befedett mézes lépek rendetlenül felvannak bontva, illetve lerágva. Ezenkívül a kaptár röplyukán kimenő méhek közül meg kell fogni és elszakítani egyet, ha méz van benne, biztos a rablás, ha nincs méz benne, akkor nem rabolják. Viszont a haza jövő méhek közül is így egy vagy két méhet kell elszakítani s ha méz van bennük, akkor ezek rabolnak; ez utóbbi azonban csak akkor irányadó, mikor a méhek a mezőn mézet nem kaphatnak.

Legbiztosabban meglehet tudni a rablást késő estefelé, mikor a többi méhek lecsendesednek, a rablott családnál pedig még sűrű méhjárás van egész sötétig.

A ki naponta munkába van, szükséges, hogy minden estefelé méheit megtekintse, de csak kívülről, a méhes előtt. Ha mindenütt lecsendesedtek, akkor nincs baj, ha pedig szokatlan járás van, azonnal meg kell győződni a gyanus járás okáról.

A szalmakasznál s még a kaptárnál is a megrabolt méhecsalád fenékdéskáján sok lerágott friss léphulladékot lehet látni.

Mikor az elmondottak megvizsgálásával teljesen meg van állapítva, hogy a rablás folyamatba van, első

teendő meggyőződni arról, hogy a rablott család nem anyátlan-e? Ha anyátlan, úgy a kaptárt, mint a szalmakast ki kell üríteni. Ha anyja van, egy iv papir nagyságu fehér organtin szövetet a kaptár oldalára apró szegekkel oda kell szegezni, úgy, hogy feleresze az oldalát, más fele része a röplyukat és röpdeszkát takarja. Oly formán, hogy fodor is maradjon rajta, a melyen a kaptárban levő rabló méhek menekülhessenek. Az organtint mind addig nem kell eltávolítani, míg a rablóméhek el nem távoznak 2-3, esetleg még több napig is.

Későn este az organtinra gyűlő méheket be kell engedni a kaptárba. A méheket tiszta vízzel itatni kell, míg az organtin el nem vétetik. A szomszéd törzsek röplyukat pedig meg kell szükíteni, mert a rablók, miután a nevezett kaptárba nem mehetnek, a szomszéd törzsekre fognak törni, a hol ellentállásra találnak.

Ez eljárás kipróbált, biztos megszüntetése a méhrablásnak — ha az elmondottak szerint alkalmazzuk.

Székelyzsombor, 1909. aug. 17.

Ambaris András.
méhész

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy elemi iskoláinkban a számtannal kapcsolatosan, a könyvvezetés elemeit is tanítani kezdik;

mondják, hogy a szegedi és aradi gyűlések hatása alatt, a függetlenségi és 48-as pártot nálunk is újra szervezik;

mondják, hogy a Stutzbart-cirkuszt tényleg két ezer ember befogadására nagyobbították;

mondják, hogy a város hirdetései közlésénél protekciót nem gyakorolnak;

mondják, hogy Kecsetben az embereket csirkének nem tekintik és egyet sem ölnek le belőlük;

mondják, hogy polgármesterünk nyári üdüléséből hazaérkezett és most már derekasan hozzá látnak a munkálkodáshoz.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— **A takarmány hiányról.** Igaza van a közmondásnak: Többet észszel, mint erővel... Ezt a takarmány szükség esetében is el lehet mondani. Mai számunkban bőséges magyarázat található a tengeri (törökbuza kór) felhasználásáról. Ha székely gazdáink e tanácsot követik, alaposan megváltozik a gazdasági helyzet képe. Megszűnik az amugy is értéktelen óbégatás. Elő áll a férfias tettek eredményes ténye: Segíts magadon s az Isten is megsegít! Ezt a közleményünket minden faluban sietősen a nép széleskörű tudomására kellene hozni. A községek értelmi vezetői: pap, tanító és jegyző, e falusi háromság, sokat tehet. Számitunk hazafias működésükre. Várjuk az elért sikerekről való beszámolást...

— **A székelykereszturi ifjuság szombati műsoros estélye** iránt széleskörű érdeklődés mutatkozik. A meghívókat most küldötték szét és a rendezőbizottság e helyen is kéri

mindazokat, kik meghívóra igényt tartanak, sziveskedjenek *Zsigmond János* r. b. alelnökhöz Székelykereszturt fordulni. A mulatság kezdete este fél 8 órakor lesz.

— **Miniszeri segély a homoródalmási károsultaknak.** A nyáron Homoródalmáson felhőszakadás következtében származott vízáradások körülbelül 45 székely család szenvedett károkat. Ezen szegénysorsu 45 család részére Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter a kirendeltség előterjesztésére 2250 korona államsegélyt engedélyezett, az elpusztult termények, anyagok, eszközök, kisebb állatok (baromfi, malac, méh) újabb beszerzésére. A segélyezést a járási főszolgabíró, községi jegyző és a gazdaköri elnök fogják megállapítani.

— **Első Székely Házi-Ipari Országos Szövetkezet.** E nagy dologra hivatott, a székely népipar megteremtésére vállalkozó intézmény szervezésének munkálatai, öröndetes irányban haladnak. Kathonay Béla ügyvezető minap Dr Koós Mihály miniszeri kirendeltségi vezető támogatását is kikérte és az intézmény érdekében megnyerte. Dr Koós ígéretet tett arra, hogy mihelyt a szövetkezet produktív működését megkezdi, minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni fogja, hogy a székely népet becsületes munkához és különösen téli keresethez juttassa. A taggyűjtés különben nagyon szépen foly, Csikvármegyéből több, mint 1500 részjegyet irtak alá. Gyergyószentmiklóson egyszerre hetven tag lépett be; köztük Sümegi Vilmos, a kerület nagytevékenységű országgyűlési képviselője, aki szintén messzemenő pártolást helyezett kilátásba.

— **Tanítóválasztás.** A nagy és kiskedei közös községi népiskolához minap tanítót választottak. Fazaкас Péter nyárádszentmártoni tanító iránt nyilvánult meg a közbizalom. Titkos szavazással, egyhangulag választották meg. Nagy reménységgel várják az új tanító tevékenységét.

— **A villamos-telep átvétele.** A múlt év július havában megtartott végleges átadásakor észlelt hiányok pótlását tegnap revideálta a város részéről kijelölt bizottság. A társaság részéről: Jancsó Vilmos főmérnök és a város képviseletében Semsey László főmérnök vettek részt, mint szakértők.

— **Cirkusz.** Stutzbart Béla cirkuszigazgató társulata pár nap óta városunkban működik igen szép sikerrel. A közönség csak úgy tódul az előadásokra és mindernap zsufozásig tölti a Batthyáni-téren felállított vászonsátor nézőhelyeit. A társulat a meleg támogatást meghálálendő, mindent elkövet a közönség kegyeinek megtartására. Napról-napra gondos műsorral szórakoztatja. Tegnap a közkezdveltségű Charles-család jutalomjátéka volt, a melyen ugyan csak kitétek magukért. Különben a társulat jóval felülmúlja a kisebb városokat látogató cirkuszokat. Stutzbart Béla igazgató lovasmutatványai, Breier-testvérek, Willson-nővérek, az öt Tornadó, a Charles bohócpar és Weisz bohóc általában a társulat többi tagjainak szereplése is zajos tetszésben részesül. A társulat — mint értesülünk — vasárnapig marad nálunk. Innen Maros-Vásárhelyre utazik.

— **Vendégszereplés a cirkuszban.** A fővárosi Beketow-cirkusz két kiváló tagját hívta meg Stutzbart igazgató városunkba néhány előadásra. The 2 Revels, a világ legjobb három nyújtótornászai, mint excentrikusok lépnek fel.

— **Körvasut, melynek a közepe nagyon üres.** A székely körvasut gyergyószentmiklós-dédai vonalszakaszának építési munkálatai rövid időn belül befejezést nyernek — hirdetik a lapok ország-szerte. A sinpár levonakva az egész vonalon s az épületek felállításával is annyira előrehaladtak, hogy november hó 1-re az új vonal megnyílik. A múlt héten Pulszky Garibaldi vasuti és hajózási felügyelő, Halász miniszeri tanácsos, Jármai üzletvezető az építési munkálatokat felülvizsgálták. Vannak, akik örülnek e vonalnak, sőt Marostordamegye és Gyergyóvidéke még emléket is állít az első vonat beérkezése idejének megörökítésére. Sajnos, nekünk udvarhelyvármegyieknek, legkevésbé sincs okunk az örömrre. Rajtunk a székely körvasut nem segít. Inkább ártalmunkra van, mert még azt a csekély forgalmat is elveszi tőlünk, amit Gyergyó felől eddig kaptunk. Bekerítettek és alaposan elkerültek bennünket a körvasutal is. Most már csakugyan mindegyik székelyföldi városnak van utja jobbra-balra. Nekünk pedig csupán egyfelé jutott, a honnan lélekzetvétele sincs alkalmunk. Boldogok lehetnek tehát azok, akik itt végállomásra vágytak. Nem háborgatja őket az idegen-forgalom. Alhatnak tovább — babéraikon. Maholnap sem ipar, sem kereskedelem nem lesz, mert ide fojtja őket a forgalom hiánya. De viszont adófizető polgárság sem marad. Hiszen az őszi zord idő elől még a madár is melegebb tájra költözik. Ez áldatlan, tarthatatlan állapot az október 1-ére kilátásba helyezett harmadik vonattal párral sem lehet ám segíteni. Meg kell nyitani az utat Apahida—Marosvásárhely—Székelyudvarhely—Sepsiszentgyörgy—Konstancáig. Ki kell építeni zsákutcába hagyott vasutunkat Székelyudvarhelytől Parajd—Mádéfalva felé. Ne hagyják pihenni e kérdést intéző férfaink, mert nagyobb érdeket képviselő ügyet a Székelyföld népének, kereskedelme és iparának megmentésénél nem ismerünk. A mód erre pedig egyedül a jelzett vasutvonalak sürgős kiépítése lehet...

— **Siető áram-mérő órák.** Az utóbbi időben — mint értesülünk — pár esetben előfordult, hogy a fogyasztó azt vélte, mikép áram-mérője nagyobb mennyiségű áramot vesz igénybe, mint azt az égő lámpák fogyasztása tényleg megkíváná. A közönség tájékoztatására közöljük, hogy ily esetben a fogyasztó bejelentését soha se szóval, hanem írásban tegye meg a városi villamos művezetőségénél, mely alkalommal a reklamáló fogyasztó köteles az áramszolgáltatási szabályrendelet 24. §-ának 2. bekezdése értelmében 4 koronát letenni. Ez összeg az áram-mérő újbóli hitelesítésére, illetve felülvizsgálati díjára szolgál. Ugyanis, ha az árammérő újbóli hitelesítés után azt mutatja, hogy 5 százaléknál többet nem sietett, vagy nem késett, úgy a fentti összeg az üzemi-vezetőség pénztárát illeti, elleneset-

ben pedig a fogyasztó azt visszakapja és a százalék különbözet jávára iratik.

— **Beiratások az áll. elemi iskolába.** A helybeli állami elemi fiu- és leányiskolai beiratások tartatnak szeptember hó 1—4 napjain, a tanév 6-án nyílik meg. A fiu és a szombatfalvi vegyes iskola növendékei az óvoda épületében elhelyezett fiuiskolában, a leányok pedig a ref. egyháztól bérelt leányiskola helyiségében iratkozhatnak be. Tandíjat a tanulók nem fizetnek, csak 50 f beiratási díjat, azonban a szegénységüket igazoló szülők ez alól is felmentetnek. A szegény tanulók ingyen tankönyvekkel és tanszerekkel is ellátatnak.

— **Gyilkosság Kecsetben.** Kecset községből ismét rossz hír érkezik. Vér szennyezte egy székely legény kezét az elmúlt vasárnap. Székely Gáspár farkaslaki illetőségű, Dr Demeter Lőrinc járási főszolgabíró kocsisa volt az áldozat. Haza kérézkedett vasárnap beteg édes anyja látogatására. A szomszéd Kecset községben új zsenge bucsuja volt, mikor táncmulatság is szokott lenni. Úgy látszik neki is kedve kerekedett és átrándult Farkaslakáról Kecsetbe. Este 8 óra felé haza indult. A község között egy 18 év körüli síheder megtámadta és biciskával oly szerencsétlenül szurta meg, hogy néhány lépésnyi távolságra össze esett és meghalt. A tettest ifj. Elek Dani Imre személyében a csendőrség letartóztatta és a kir. ügyészségnek átadta.

— **Villamvilágítási berendezések.** A villamos világítás bevezetésére közelebből annyi megrendelés érkezett a helybeli üzemezetőséghez, hogy annak megfelelő gyors lebonyolítását az itt levő szerelő elvégezni nem képes. Ennél fogva az üzemezetőség táviratilag intézkedett még egy szerelő leküldése iránt s így két csoportban végzik a munkálatokat, még pedig többlet költség felszámítása nélkül. Mindazoknak, kik a villamos világítást bevezettetni kívánják, saját érdekükben áll, hogy most haladéktalanul jelentkezzenek és ezt az alkalmat felhasználják, mivel a munkálatok befejezése után a kisegítő szerelő vissza utazik és azután külön költséggel vagy pedig késedelmesebb kiszolgálás mellett jutnak majd a bevezetéshez.

— **Furcsa állapot a mérték hitelesítés terén.** Van egy törvényünk, az 1907. évi V. t.-c., amelyet nálunk végrehajtani, életbe léptetni nem lehet. Különös és csodálatos dolog, de így van. A jelzett törvény 22. §-a többek között azt mondja, hogy mérték-hitelesítői szakvizsgát kell tегyen minden mérték-hitelesítő. Ezt még meg lehet tenni. Azonban a törvény azt is mondja, hogy mérték-hitelesítő szakvizsgára csak azok bocsáttatnak, akik a magyar szent korona területén levő valamely állami felső ipariskolát sikeresen végeztek vagy ennél magasabb rendű műszaki képesítéssel bírnak. Nálunk az alkapitány hivatali kötelessége közé tartozik a mérték-hitelesítés. Szerzett is hozzá a város vagy 2000 korona értékű műszert. Igen ám, de az alkapitány jogot végzett és nem egyszersmint felző ipariskolát i. Ennél fogva tehát a drága kétezer koronás műszerek most használat

nélkül állanak a város házában. Mértekhitelesítésről pedig szó sem lehet nálunk, mert a hivatal — mint minden egyebet, ami az egész székelységét illetné — Maros-Vásárhelyre telepítették. Itt azután ütheti a menkö a sok tejes és más mérőkannát. Ami érdekünk bliktri. Az a fő, hogy Maros-Vásárhely minél több hivatalt kapjon. A székelység többi városai már maholnap nem is fognak létezni... De hát legnagyobb bajunk, hogy néma gyermeknek az anyja sem érti a szavát, Mineure nagyot hallgatunk és illetékes helyen azt hiszik, nekünk van a világon a legjobb dolgunk, mert panaszt tőlünk nem hallanak... megfelelő formában.

— **Az Erdély új szerkesztője.** Az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület honismertető folyóiratának új szerkesztője van. Merza Gyula helyébe Szádeczky Lajos dr, a híres történetudós és M. Kovács Géza főtítkár lépett.

Kiadja: **Betegh Pál** villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

Tanulónak **ügyes fiut** **fizetéssel** **azonnal** **felvesz**
Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.

Eladó méhek.

Tenyésztésre és tartásra igen kitűnő eladó méhek kaphatók kúpos kasban Énlakán (Udvarhelymegye). Értekezhetni a lelkesével.

Eladó ház és telek.

Székelyudvarhelyt, a Király-utca 17. és 19. szám alatti ház és telek eladó. Értekezni a 19. szám alatt lehet.

7252—909. tkvi. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter Ur 1906 évi július hó 6-án 14114-906 szám alatt elrendelte, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint tkvi. hatósághoz tartozó *Székely-szentkirály* község telekkönyveibe felvett mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886 évi 29 t. c. 1889 évi 38 t. c. és 1891 évi 16. t.-cikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892 évi 29 t.-cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatottak.

E célból a helyszíni eljárás Székelyszentkirály községben 1909 évi szeptember hó 30-án fog kezdődni.

Ennélfogva felhívtnak:

1. mindazok, kik a telekkönyvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előjlesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel.

2. mindazok kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886 évi XXIX. t.-c. 15, 18. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9. §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják vagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben ezen az uton jogaikat nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték-elengedési kedvezménytől esnek.

Továbbá mindazok, kiknek tényleg

már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy egyéb megszűnt jog van nyilvántartásba bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezménytől esnek.

A kir. törvényszék tkvi. hatósága.

Székelyudvarhely 1909. évi augusztus hó 24. én.

Gyarmathy Ferenc
kir. törvényszéki bíró.

Magyar feltalálók olvassák el a magyar szabadalmi hivatal elnökének levelét, melyet a Magyar Tudományos Akadémiához intézett a magyar feltalálók érdekében. Kívánatra e levél szövege díjtalanul megküldi Molnár Ödön mérnöki irodája Budapest, VII. Erzsébet körút 30. Telefon szám 119—00

TALÁLÓS o o o
KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés?

mert néhány

APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle butort

kinál vagy keres,

Székely méhtörzsek

nagyválasztékban, teljeseleg új olajfestékekkel kétszer bevont egyesületi hármastárból, szétszedhető és szállítható, tetszetősen készült pavillon, fiatal anyával, erős méhtörzsekkel benépesítve — egyes, kettős, hármastárból, négyes kaptárakban vagy kaptár nélkül kereteken és szalmakosokban, tetszés szerinti minőségben kaphatók **Ambaris András** méhészetében **Székelyzsombor** (Udvarhelymegye).

B O R I !

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el. Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányu forgalmát.

Azért ne tessék habozni és a mikor csak a legcsekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely“-ben.

Apró a hirdetés,

apró a költség!

Elvállal teljes irodai-iskola-berendezéseket olcsó áron

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

Allandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**

BETEGH PÁL

**KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31 (saját ház)

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

**Lemezpapírok minden sulyban.
hangjegypapírok. Sorvezetők.**

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszkek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémről. Bőrtárcák, pénzes-erszőnyek, okmány és írománytáskák.

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. **Ironok**, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. **Kréták**, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. **Tinták**, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek stb. Hangoló-sipok és o. rínák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, peccsényimók, peccsétjegyek, peccsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémről, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár“. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szövegűzögek, kapcsok stb.

Postatakarékpénztári chekk-clearing számla 10.489

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt. 1909.